

Skattefinansieret løft i offentligt forbrug medfører tab af velstand og beskæftigelse

I den seneste tid har meningsmålingerne indikeret, at et flertal af danskerne er villige til at betale mere i skat for at kunne øge udgifterne til offentlig service. Dette notat viser effekten på velstand, beskæftigelse og offentlige finanser af en forhøjelse af det offentlige forbrug finansieret med højere indkomstskat. Notatet tager udgangspunkt i et eksempel, hvor det offentlige forbrug øges med 5 mia.kr., som opkræves ved at topskatten øges fra 15 til 20 pct. (provenu på 5 mia.kr.). Effekten heraf er, at den offentlige beskæftigelse øges med 10.000 personer, hvilket modsvares af et fald i den private beskæftigelse på 10.000 personer. På længere sigt indebærer forhøjelsen af topskatten, at den samlede beskæftigelse falder svarende til 8.000 personer, fordi den højere topskat reducerer incitamentet til at arbejde. Faldet i den samlede beskæftigelse medfører en reduktion i BNP (velstanden) på ca. 5 mia.kr. Dette fald i beskæftigelsen og velstanden medfører på sigt et fald i skatteindtægterne på ca. 3 mia.kr. Dermed indebærer den initialt 100 pct. skattefinansierede serviceudvidelse en forringelse af den offentlige saldo med ca. 3 mia.kr. Vælger man i stedet at finansiere udgiftsstigninger ved at hæve bundskatten (0,6 pct.point) fås en mindre nedgang i beskæftigelsen og velstand. Det skyldes, at en forhøjelse af bundskatten har en mindre forvriddende effekt på arbejdsudbuddet end topskatten. Faldet i beskæftigelsen vil være på 2.500 personer, mens BNP reduceres med 1,5 mia.kr. Forringelsen af de offentlige finanser udgør knap 1 mia.kr.

I dette notat belyses konsekvenserne for velstand og beskæftigelse af at foretage en skattefinansieret udvidelse af det offentlige forbrug. Problemstillingen er relevant i en periode, hvor det diskuteres, om udgifterne til velfærdsservice skal øges.

Det offentlige forbrug udvides med 5 mia.kr. – finansieres ved højere skat på 5 mia.kr.

Problemstillingen kan illustreres ved at se på det eksempel, hvor det offentlige forbrug udvides med 5 mia.kr., fx fordi man ønsker at øge udgifterne til børnepasning, sygehuse eller folkeskole. De 5 mia.kr. finansieres ved øget skatteopkrævning.

Umiddelbar effekt: Vækst i offentlig beskæftigelse på 10.000 personer og fald i privat beskæftigelse på 10.000 personer

Den umiddelbare effekt af at øge det offentlige forbrug er en stigning i BNP på 5 mia.kr. Det indebærer, at der kan ansættes ca. 10.000 ekstra offentligt ansatte¹. Med den nuværende lave ledighed må det antages, at en stigning i den offentlige beskæftigelse med 10.000 personer reducerer den private beskæftigelse med 10.000 personer.

Skatteforhøjelsen på 5 mia.kr. medfører alt andet lige, at det private forbrug falder med 5 mia.kr.². Dermed opvejer faldet i det private forbrug på 5 mia.kr. stigningen i det offentlige forbrug med 5 mia.kr. Den umiddelbare virkning på BNP er dermed nul.

Skatteforhøjelse medfører på længere sigt et tab af beskæftigelse og velstand

Skatteforhøjelsen vil imidlertid på længere sigt indebære et fald i beskæftigelsen og dermed produktionen. Det skyldes, at højere marginalskat på arbejde påvirker adfærden på arbejdsmarkedet³. Hvis fx skatteforhøjelsen sker ved at forhøje topskatten med 5

¹ Det antages, at et årsværk koster ½ mio.kr. (inklusive udgifter til kurser, materialer mv.)

² På kort sigt vil skatteforhøjelsen for en dels vedkommende modsvares af en nedgang i opsparingen. Men på sigt antages det at opsparingen "normaliseres", hvorfor det tilnærmelsesvis er korrekt at antage en nedgang i det private forbrug på 5 mia.kr.

³ Der ses bort fra eventuelle positive og negative udbudseffekter af offentligt forbrug

procentpoint, reduceres arbejdsudbuddet svarende til 8.000 personer.⁴ Forhøjelsen af topskatten med 5 procentpoint medfører, at den øverste marginalsat hæves fra 63 til 67 procent. Incitamentet til at arbejde reduceres, og dermed falder antallet af arbejdstimer på længere sigt i dansk økonomi svarende til ca. 8.000 personer. Hvis det beregningsteknisk antages, at den marginale produktivitet svarer til den gennemsnitlige produktivitet pr. beskæftiget i økonomien (svarende til BNP pr. beskæftiget på ca. 600.000 kr.⁵) indebærer beskæftigelsesfaldet en nedgang i BNP på ca. 5 mia.kr.⁶

Med en marginalbeskatning på godt 70 pct.⁷ reduceres skatteindtægterne med ca. 3 mia.kr. Dermed indebærer den initialt skattefinansierede stigning i den offentlige service en forringelse af de offentlige finanser på ca. 3 mia.kr. Dette underskud skal før eller siden finansieres af højere skatter eller lavere offentligt forbrug.

Samlet set fås, at

1. Det offentlige forbrug øges med 5 mia.kr.
2. Den offentlige beskæftigelse øges med 10.000 personer
3. Den private beskæftigelse reduceres med 18.000 personer
4. Den samlede beskæftigelse reduceres med 8.000 personer.
5. BNP reduceres med ca. 5 mia.kr.
6. Og den offentlige saldo forringes ca. 3 mia.kr. på trods af, at den initiale forbrugsudvidelse var 100 pct. skattefinansieret.

Beskæftigelses- og velstandstab mindre, hvis finansiering sker med højere bundskat

Vælges i stedet at finansiere udgiftsløftet ved at hæve bundskatten (0,6 pct.point) fås en mindre nedgang i beskæftigelsen og velstand. Det skyldes, at en forhøjelse af bundskatten har en mindre forvriddende effekt på arbejdsudbuddet end topskatten. Faldet i beskæftigelsen vil være på 2.500 personer, mens BNP reduceres med 1,5 mia.kr. Forringelsen af de offentlige finanser udgør knap 1 mia.kr.

⁴ Jf. CEPOS notat af 12. juni 2006 "[Dynamiske effekter: Dobbelt så stor effekt ved lettelse i topskattesats i forhold til beskæftigelsesfradraget](#)"

⁵ Tallet fremkommer ved at dividere BNP med antallet af beskæftigede i alt. Tallet dækker over aflønning af lønmodtagere og kapital

⁶ Det kan indvendes, at dette er for lavt sat ud fra en overvejelse om, at personer, der betaler topskat, har en højere produktivitet end gennemsnittet

⁷ Indkomstskat inkl. afgifter